

III/5 711

66 Yıl Önceye Ait Bir 1 Mayıs Bildirisi

METE TUNÇAY

Sofya'da çıkan BKP'nin Türk-
çe yayın organı *Ziya* gazetesinin
II. yıl, 26. sayısında (17 Mayıs
1922) yayımlanmış bulunan, Tür-
kiye'den "İsmail Hakkı" imzalı
bir yazının sonunda aynen şöyle
denilmektedir:

"1 Mayıs münasebetiyle arka-
daşlarımız komünistlik ruhuyla
meşbu bir beyanname neşr (etti-
ler). İşbu beyanname 'Yaşasın
Sovyetler Rusyası! Yaşasın Cihan
Komünist İnkılabı! Bütün Kuvvet
İşçilere!' nidalarıyla hitam bulu-
yor."

Bak. Mete Tunçay, *Eski Sol Üze-
rine Yeni Bilgiler* (İstanbul: Belge
Yay., 1982), s.266.

İşte sözkonusu bildirinin, an-
cak yeni bulabildiğim bir kopya-
sım, çevrimyazısıyla birlikte sunu-
yorum. Ne yazık ki, bu belgede,
yasa gereği bildirilere yapıştırılan
2 paralı Osmanlı damga pulunun
üstüne rastlayan kimi sözcükler
okunamıyor.

66 yıl öncesinin bu 1 Mayıs'ı-
yla ilgili olarak, Dr. Şefik Hüsnü'
nün, yine yukarıda andığım der-
lemeye yer alan söylevine [s.259-
63: "İstanbul'da Bir Mayıs Mitin-
gi] ve şu makaleye bakılabilir: Za-
fer Toprak, "İstanbul'da Ameal
Bayramları-I", *Tarih ve Toplum*,
Sayı 41 (Mayıs 1987), s.37-38.

1922 İstanbul

بولدش!

ساقه بارامك مبارک اولسون ديموردوم ، جهادك مبارک اولسون ميبوردوم . چونكه يلكو
بر عتلك (سورمئز روسيائي) مستقا اولق اوزده . بوتون ديكر عتلكلرله اينجيك بارام يلكو
جئزى كون داما كئمتدور . اونلر آجئق سرمايهدارلك و بطرور برك بوخوردورن قورتولموقى
و حرتلرى قازاندقلى كوندهك بارام يلكيه جئكدور .
سئط سن شمدى سوراجئق : ۱ مابس زم ايچون بر بارام . سنئك كون دئكله . نمن
اينسى باراقراق . حى كوندملكلرئزى غائب اهدرك بورده طوبلاندئق ؟
بولك جوان يلك بئسئدور :

(1888)ده بارمجه طوبلان انترنسيونال طرفدن رن الملل بر غائب كون اولاراق قبول
ايدلان ۱ مابس هر شئيدن اوله . بوتون اينجيك سرماهدار بورژوازي طرز ادارسه قارشى
فرئلرى كوستمك ايچون نئظامده بولموقى كوندر . اولطرز ادارهكه بوتون زوت وانئصال
واسطارنه ملك اولان بر اوچ زئكته . ميليونلرجه اينسى ائسركي جالئندوقى و اونلر
صحت . سمانت و حرتلرى آفاتر آكئمه جئكمك حنى نئش ايئشئدور . بولك ايچوندمك اينجيك
۱ مابس نئظامينه . بركون جالئناسئق و باشئك . بارام ايچون دئكل ملكه بو بوولك حئرئق
و عالسئرلكه قارشى عصبان ائك . سرماهدار و بطرورلر قارشى سئلرئ اينئدبرمك و قوتلرئ
كوستمك ايچون لئشئرلك ائدئدور .

بئليوريسكر آرقداشلرلكه بوكون بوتون دنياه . ميليونلرجه . بوز ميليونلرجه اينسى . حنى
قزل باراق آكئمه . عين مقدره قاه اوغرهئمه مايئلر ياقئمدور . بوكون بوتون اينجيكلك
هانكى عئق و دئنه منسوب اولورسه اولسون . بئديكئرك سئلك و انئطراب قارشى اولدوقلرئ
هر زماندن زئده بر قوه حى اينئيكلىرى بر كوندر . يه بئليوريسكرلكه ۱ مابسه بوتون دونيا
سرماهدارلرئ قورتولمئش تئزولر . چونكه بو حرام عئقلر . سائلئرلك سوكل كوتلرئ يئلدئقئرئ
۱ مابس كون ديكر كونلرئن دها زئده شئدكه حسى ايئكئدور . اونلر اينئيلرئن دها اوله و
دعا ان قئدر ايئشئر مذكه جئسى باشلان عله سنئدر . و عله . حئلئمه . فوكئمه كئدى طرفئده
اولدوش اهدرك اينئيكى كون بوكنه سرماهدار نئطئق بزازئق و برنه ايئن سلطئقئ قوراجئدور .
سئط چونق يئزئدك اينجيكلك بولك بر قئسى داما هوز حئقئ صئقئ اهدرك ايئشئر رءله مكلدور .
بطرورلرلكه و اونلرلك يارماقئلرئ اولان بورژوا غرهئجئلكه جئقلر و يلامئى سوبئليئرلكه
قوتلرئن قورتولامئدور .

آقداشلرلكه بوكونه نئدر سزه دهرلك ائك اوزره . بئنه كئم . بوتون انئشئر سزئ عئلكئدن قئلكه
سوروكئمئدور . چونكه بو آمللر . سوبئليئرلكه و اينجيكلك نئطئق ايچون دئكل . بلكه كئدى
دولالارئ چورمك و جئلرئ هولورئق ايچون چالئمئدور .
آئ سنلرئن برئ آلمائيلان و سوبئليئرلكه اسئل رهبرلر طرفئن سورولان اينسى آرقداشلرلكه
دعا ه وقته قئدر بو طوبلرلك ائده اورونئقك اولاجئكز ؟
نه زمانه قئدر . بوتون قوت و قوتلرئ سزئدن آقئقئرئ عئله سزئ هئبه سئلئق . اللز برنه
قوبئليئر . بو جاهل كئشئرلكه كئنى سائللرئنه . حئرئلرئنه حئل ائدجئكئز ا نه زئق كئدى اينكئزئ
كئديكئز كورمك . قزل سنئدلر و قوبئويئت عئدلرئ نئكئنه بئلا بئجئكئز . و (اوچئيه نئللل) .
داخل اولاجئكز ؟

سوك تراموئى عئمىؤى آرقئ عئلبه كوئتمئدركه عله كئكللرئ بر قاج حئرئتك ائده
بئزبه قولدوش مئدئيه عله ايچون قورتولوش و قئدور .
آرقداشلرلكه شوق ايجه عئلكئزه رلكدريكئزه بطرورلر مئرحم . اصاف و عئلك طابئلز .
اينجيكلك قوت و ائهادئدركه اونلرئ اصافنه و بوله كئئيرر . هانكى بر عئلكئدك قزل سنئدلر و
قوبئويئت فرئلرئ قوتلرئ . اورده اينجيكلك نئبه دها راحت و اللزكئ يئشاقئمه و كؤند
سكز ساهدن ضنه جالئناسئدورلر . اينئز قئبئقئرئ زئق بوئيلرئ آقئمه و بطرورلر طرفئن
دعا آقئ صئقئ ائدئكئدورلر . يه بو عئلكئزه دئكه (قوبئويئزم) ديكر عئلكلرئن دها اوله و دها
قوبئليئر نئس ائدئكئدور .

آرقداش ۱ مابس كون اينجيكلك ايچون بر شئك . بر بارام كون اولمئشه بارر بر ائيد
كؤندور . اينجيكلك بطرون و سرماهدارلر قارشى آقئقئرئ عئله اولمئدور چئنه دك بئنا بر
عئله مئرحم اولورلر . بر امللر و اللز نئنه . اينئصمئلرئنئده يه جئسلرئنئده قئبئدور
حئرئتك مائسئلر زمائر اولورلر . ۱ مابس كون . سؤزئ قئبلان بوتون اينجيكلك . ائملر قئبئدور
و ائمه نئيب ائدئيلرئ ايچون بوولك بر ائيد و هئجئق وورجئكئز .
بورسلكه ۱ مابس . بوتون بئشئرلكه ايئن سلطئكك سرماهدار سلطئقئ
ايئمئسكى بركون اولسون . آئ قئلك لوزئديه قوى و ايئسئ وئئشئك

بئشئين جئق قوبئويئت انئصبي !
بوتون قوت اينجيكلك !
Bem

Yoldaş!

Sana bayramın mübarek olsun demiyorum. Cihadın mübarek olsun diyorum. Çünkü yalnız bir memleket (Sovyetler Rusyası) müstesna olmak üzere, bütün diğer memleketlerde işçilerin bayram yapacakları gün daha gelmemiştir. Onlar, ancak sermayedarların ve patronların boyunduruklarından kurtuldukları ve hürriyetlerini kazandıkları gündür ki bayram yapabileceklerdir.

Fakat sen şimdi soracaksın: 1 Mayıs bizim için bir bayram ve şenlik günü değil mi, neden işimizi bırakarak, hatta gündeliklerimizi kaybederek burada toplandık?

Bunun cevabı pek basittir:

(1899)'da Paris'te toplanan Enternasyonal tarafından beynelmil bir nümayiş günü olarak kabul edilen 1 Mayıs her şeyden evvel, bütün işçilerin sermayedar burjuvazi tarz-ı idaresine karşı nefretlerini göstermek için tezahüratta buldukları gündür, o tarz-ı idare ki bütün servet ve istihlal vasıtalarına malik olan bir avuç zengine, milyonlarca işçiyi esir gibi çalıştırmak ve onların sıhhat, saadet ve hürriyetlerini ayaklar altında çiğnemek hakkını bahşetmiştir. Bunun içindir ki, işçiler 1 Mayıs tezahürüne, bir gün çalışmamak veya şenlik, bayram için değil belki bu büyük haksızlık ve adaletsizliğe karşı isyan etmek, sermayedar ve patronlara karşı seslerini işittirmek ve kuvvetlerini göstermek için iştirak ederler.

Bilir misiniz arkadaşlar ki, bugün bütün dünyada, milyonlarca, yüz milyonlarca işçi, aynı kızıl bayrak altında, aynı mukaddes gaye uğrunda nümayişler yapmaktadırlar. Bugün bütün işçilerin, hangi ırk ve dine mensup olursa olsun, yekdiğerinin sefalet ve ızdırıp kardeşi olduklarını her zamandan ziyade kuvvetle hissettikleri bir gündür. Yine biliyor musunuz ki, 1 Mayıs'ta bütün dünya sermayedarları korkularından titrerler. Çünkü bu haram yiyiciler, saltanatlarının son günlerini yaşadıklarını 1 Mayıs günü diğer günlerden daha şiddetle hissetmektedirler. Onlar işçilerden daha evvel ve daha iyi takdir etmişlerdir ki, cemiyeti yaşatan amele sınıfıdır. Ve amele hakkın da, kuvvetin de kendi tarafında olduğunu idrak ettiği gün bu köhne sermayedar nizamını bozacak ve yerine iş saltanatını kuracaktır. Fakat çok yazıktır ki, işçilerin büyük bir kısmı daha henüz hakiki menfaatini idrak etmiş bir halde değildir. Patronların ve onların yardağçları olan burjuva gazetecilerin hilekâr ve yalancı sosyalistlerin nüfuzundan kurtulamamıştır.

Arkadaşlar! Bugüne kadar size rehberlik etmek üzere başa geçen bütün insanlar sizi felâkettten felâkete sürüklemişlerdir. Çünkü bu adamlar sosyalistlik ve işçilerin menafii için değil, yalnız kendi dolaplarını çevirmek ve ceplerini doldurmak için çalışmışlardır.

Ey senelerden beri aldatılan ve sosyalist isimli rehberler tarafından soyulan işçi arkadaşlar! Daha ne vakte kadar bu mel'unların elinde oyuncak olacaksınız?

Ne zamana kadar bütün kuvvet ve nüfuzlarını sizden aldıkları halde sizi hiç sayan, insan yerine koymayan bu cahil adamların keyfi muamelelerine, hirsızlıklarına tahammül edeceksiniz! Ne zaman kendi işinizi kendiniz görmeğe, kızıl sendikalar ve komünist grupları teşkiline başlayacaksınız ve (Üçüncü Beynelmille)'e dahil olacaksınız?

Son tramvay grevi artık tamamıyla göstermiştir ki, amele teşkilâtları birkaç menfaatperestin elinde baziçe olduğu müddetçe amele için kurtuluş yoktur.

Arkadaşlar! Şunu iyice aklınıza yerleştiriniz ki, patronlar merhamet, insaf ve adalet tanımazlar. İşçilerin kuvvet ve ittihadıdır ki, onları insafa ve yola getirir. Hangi bir memlekette ki kızıl sendikalar ve komünist fırkaları kuvvetlidir, orada işçiler nisbeten daha rahat ve insan gibi yaşamakta ve günde sekiz saatten fazla çalışmamaktadırlar. İşsiz kaldıkları zaman yevmiyelerini almakta ve patronlar tarafından daha az taziy edilmederler. Yine bu memleketlerdeki (komünizm) diğer memleketlerden daha evvel ve daha kolaylıkla teessüs edecektir.

Arkadaş! 1 Mayıs günü işçiler için bir şenlik, bir bayram günü olmamakla beraber bir ümit günüdür. İşçilerin patron ve sermayedarlara karşı açtıkları muharebe o kadar çetindir ki, bazan bu mücadelede hezimeye uğrarlar. En imanlı ve en metin işçi ((sınıflarının)) bile ((hayallerinin)) kırıldığı ve ((kanaatlerinin)) sarsıldığı zamanlar olur. 1 Mayıs günü (()) bütün işçiler başladıkları (()) ve imanla takip edebilmeleri için büyük bir ümit ve heyecan verecektir (()) sen ki 1 Mayıs, bütün beşeriyetin, iş saltanatının sermayedar saltanatı (()) edeceği bir gün olsun. Elini kalbinin üstüne koy ve işçi vazifen (())).

Yaşasın Sovyetler Rusyası.
Yaşasın Cihan Komünist inkılâbı!
Bütün kuvvet işçilere!

۱ مایس

دون بوتون دنيا ايشچيلريك باراي ايدى . الك
امكى امله كيشن نه قدر عمله ، ايشن صنعتكار وارسه بو
بايرام كوني انه اله ويرز ، كوكلرينه باقارينه ايشن
اشارنى اولان قيرمى نساير طاقار شلك بايارلر .
آلن نرى ، آل امكى امله كيشنلر بودنيانك الك ناموسلو ،
الك چالينغان آداملى در . وقتيله كيار زادهلر ، قرالر ،
حكمدارلر زمانده خلق كنديسى ايجون دكل ، بو افديلر
ايجون چاليشير ، آلك نرى او كرادهلر و حكمدارلر ايجون
آقبيردى ، شيدى دنيا ده كيشدى ، خلق اسير دكل ،
انسان اولدينى ، برچو چيكن بر بادشاهدن ، بر فالدن
فرق اولدينى ، ايكيى ده الهك بر معلوق اولدينى آكلادى .
آرتق آككى كنديسى ايجون قازانور . نرى كنديسى
ايجون دو كيور . قولوندى صندى ، آلتون بيله نيكى
كنديسى ايجون صاليدور . ايشه دونكى بر مائس كوني
بوناموسلو چالينغان انسانلر بارام كوني ايدى . بو بايرامده
دين ، ملت فرق بو قدر . بو بايرام چاليشان و آككى
آلك نرى چيفاران بوتون انسانلر باراي ايدى .
بوناستله دون استابوله بكونى بوز بيكلره واران
ايشچيلر بووك شلكلر بايديلر .